

HENRY JAMES

STRAŠIDELNÉ PŘÍBĚHY

PLUS

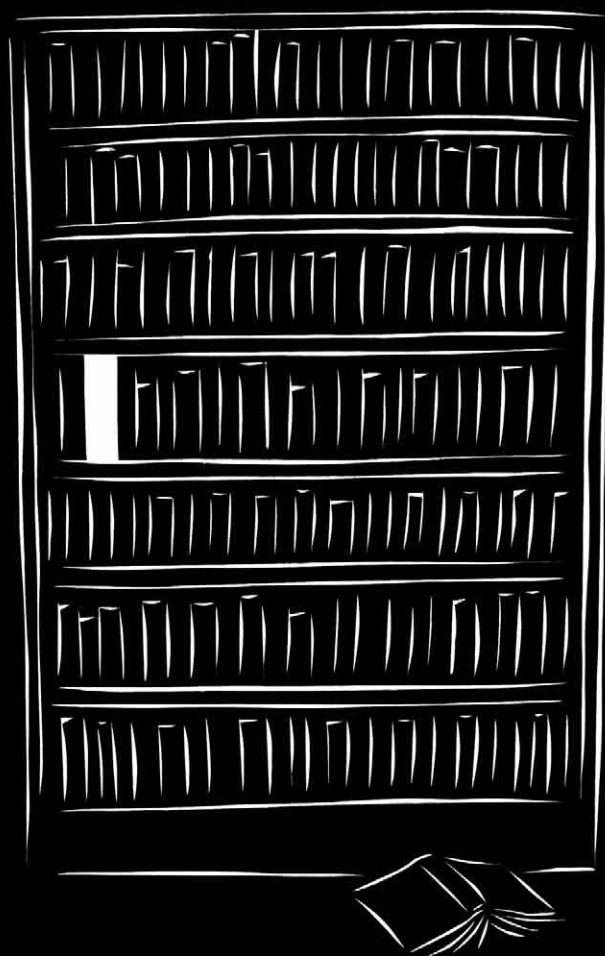

Henry James

STRAŠIDELNÉ PŘÍBĚHY

Pandæmonium

Svazek 1

HENRY JAMES STRAŠIDELNÉ PŘÍBĚHY

VÝBOR Z DUCHAŘSKÝCH POVÍDEK

Ilustrace Ladislava Gažíová

Plus

Přeložila Stanislava Menšíková

Translation © Stanislava Menšíková, 2012

Epilogue © Alena Dvořáková, 2012

Commentary © Ondřej Müller, 2012

Illustrations © Ladislava Gažiová, 2012

ISBN 978-80-259-0153-3

NÁJEMNÉ OD DUCHA

Táhlo mi na dvaadvacátý rok a právě jsem ukončil školu. Svou životní dráhu jsem si mohl vybrat svobodně a vybral jsem si velmi rychle. Později jsem ji, pravda, se stejným zápalem zavrhl, ale nikdy jsem nelitoval oněch dvou mladických let zmateného, vzrušeného, ale zároveň příjemného a plodného experimentování. Liboval jsem si v teologii a na univerzitě jsem s obdivem sledoval přednášky doktora Channinga. Byla to teologie vděčná, šťavnatá a chutná; zdálo se, že člověku nabízí růži víry příjemně oproštěnou od trnů. A pak (myslím totiž, že i tohle hrálo roli) se mi zalíbilo ve Staré škole. Vždycky mě zajímalo nahlízet do pozadí lidského dramatu a připadalo mi, že bych mohl chvályhodně (aspoň ve svých očích) sehrát svou úlohu v onom

odlehlelém a pokojném domově mírné scholastiky s jeho úctyhodnou alejí na jedné straně a s výhledem na zelená pole a blízké rozlehlé lesy na straně druhé. Od oněch dnů se Cambridge pro milovníky lesů a polí změnila k horšímu a dotyčné prostory ztratily hodně ze svého trochu pastorálního, trochu školského poklidu. Tehdy to bývala univerzitní budova v lesích – okouzlující spojení. To, jaká je dnes, nemá s mým příběhem nic společného a vůbec nepochybuji, že se stále vyskytují seriózní mladí muži, posedlí doktrínami, kteří si, když do těch končin v letním soumraku zabloudí na vycházce, slibují, že později okusí tamní vybranou pohodu a klid. Já osobně jsem se nezklamal. Ubytoval jsem se v rozlehlé čtvercové místnosti s nízkým stropem a hlubokými podokenními sedátky, po stěnách jsem si rozvěsil reprodukce náboženských a antických výjevů od Overbecka a Aryho Scheffera, knihy jsem si velmi rafinovaně roztřídil a rozestavil ve výklencích vedle vysokého krbu a jal se číst Plotina a svatého Augustýna. Mezi mými společníky bylo pár schopných a družných mužů, s nimiž jsem si čas od času u krbu vařil bowli, a tak v prostředí dobrodružné četby, hlubokých rozhovorů, ukázněně mělkých pohárů a dlouhých vycházek do kraje postupovalo mé zasvěcování do duchovenských tajů vcelku příjemně.

S jedním ze svých druhů jsem uzavřel zvlášť pevné přátelství a trávili jsme spolu hodně času. Naneštěstí trpěl chronickou slabostí jednoho kolena, což ho nutilo vést velmi sedavý život, a protože já byl pravidelný chodec, naše zvyklosti se poněkud lišily. Často jsem vyrážel na svou každodenní toulku pouze ve společnosti své hole, případně s knihou v kapse. Avšak pohyb a vědomí štědrého přidělu svěžího povětří mi jako společníci vždycky stačily. Měl bych snad ještě dodat, že jsem se také těšil z páru velmi pronikavých očí a to mi poskytovalo určité společenské potěšení. Byl jsem se svými očima v těch nejlepších vztazích; neúnavně pozorovaly všechno, co se kolem nás dělo, a pokud se bavily, byl jsem spokojený. Právě díky jejich zvi-

davosti mi přišla pod ruku tato pozoruhodná historka. Krajina kolem starého univerzitního města je i dnes povětšinou pěkná, ale před třiceti lety bývala pěknější. Ještě ji nepostihla hojná vyrážka překližkových domů, které ji nyní zdobí až k nízkým modravým walthamským kopečkům; nevyskytovaly se tam ještě žádné výstavné vilky, před nimiž by se musely stydět neurované louky a střapaté sady (nedá se říci, že by jedny či druhé společným výskytem na oněch místech v pozdějších letech nějak získaly). Jisté křižovatky točitých cest tenkrát bývaly, jak si vzpomínám, hlouběji a přirozeněji venkovské a osamělá obydlí na dlouhých travnatých svazích vedle nich seděla pod svým obvyklým urostlým jilmem, jehož listí se vysoko v povětří klonilo do všech stran jako klasy ze svázaného snopu, se šindelovými kápěmi staženými hluboko přes uši, a nic netušila o budoucí módě francouzských střech; dala by se přirovnat k ošlehaným, vrásčitým venkovským stařenám, které poklidně nosí starodávný čepce a ani by je nenapadlo nasadit si vysoký kokrhel a necudně odhalit své ctihodné čelo. Toho roku byla suchá zima; bylo hodně chladno, ale málo sněhu; silnice byly pevné a nezaváté a počasí mě jen málokdy donutilo vzdát se vycházky. Jednoho šedivého prosincového odpoledne jsem se vypravil směrem k blízkému městečku Medford; nyní jsem se vracel vyrovnaným krokem a pozoroval bledé, chladné odstíny – průzračně jantarový a starorůžový –, jež zimavě halily západní stranu oblohy a připomínaly mi skeptický úsměv na rtech krásné ženy. Už se stmívalo, když jsem se dostal k úzké silničce, po níž jsem ještě nikdy nešel. Napadlo mě, že by to mohla být zkratka k domovu. Měl jsem před sebou ještě asi tři míle, připozdívalo se, a rád bych je zkrátil na dvě. Odbočil jsem, kráčel nějakých deset minut a pak jsem si uvědomil, že cesta vypadá velmi málo používaná. Vyjeté stopy kol se zdály staré a ticho se takřka dalo krájet. Přesto o kus dále stál při cestě dům, takže zjevně musela někam vést. Po jedné straně se táhl vysoký přirozený val a na

jeho temeni sad jabloní, větve se proti studeně růžovému západu splétaly jako hrubé černé krajkoví. Zakrátko jsem došel k domu. Ihned mě zaujal. Zastavil jsem se a upřeně se na něj zadíval, nevěda vlastně proč, se směsicí zvědavosti a ostychu. Podobal se většině domů v okolí, byl však rozhodně pěknou ukázkou svého druhu. Stál na travnatém svahu, po boku měl svůj vysoký, nestranně převislý jilm a kousek vedle starou černou krytou studnu. Byl však veliký a dřevo vypadalo nápadně zdravé a pevné. Měl už také za sebou pěknou řádku let, protože pečlivě vyřezávané ozdoby nadpraží a podsebití ukazovaly nejméně na polovinu minulého století. Kdysi bylo všechno bíle natřené, ale široké plece času, které se tu opíraly o veřeje už sto let, obnažily strukturu dřeva. Za domem se rozkládal sad jabloní více než obvykle křivolakých a fantastických; v houstnoucím šeru vypadaly spálené mrazem a vyčerpané. Všechna okna měla pevně zavřené zchátralé okenice. Nikde nebylo vidět známky života. Dům vypadal pustý a prázdný, a přesto, když jsem tak u něj postával, mi připadal důvěrně známý – jako by ke mně hlasitě promlouval. V dojmu, který na mne to šedivé koloniální obydlí na první pohled udělalo, jsem vždy spatřoval důkaz, že dovozování může být někdy blízce příbuzné věštění; vždyť tu napohled nebylo nic, co by mě oprávněně vedlo k velmi vážnému závěru, který jsem učinil. Couvl jsem a přešel na druhou stranu cesty. Vyšlehl poslední rudý paprsek zapadajícího slunce a na okamžik zlehka spočinul na léty postříbřeném průčelí starého domu. S dokonalou pravidelností se postupně dotýkal sady malých tabulek půlkruhového okna nade dveřmi a fantasticky se tam mihotal. Pak vyhasl a zanechal celé místo ještě ponuřejší. V tu chvíli jsem si s hlubokým přesvědčením řekl: „V tom domě určitě straší!“

Kdovíproč jsem tomu okamžitě uvěřil, a protože jsem nebyl zavřený uvnitř, bylo to blahé pomyšlení. Vysvítilo to z celého vzezření domu a vysvětlovalo jej to. Kdyby se mě byl někdo před půlhodinou zeptal, odpověděl bych, jak se sluší na mladě-

ho muže, který si pěstuje jednoznačně radostný pohled na nadpřirozeno, že žádné strašidelné domy neexistují. Jenže obydlí přede mnou dávalo prázdným slovům živý význam; čísel z něj duchovní mráz.

Čím déle jsem se na dům díval, tím intenzivnější se zdálo tajemství, které v sobě skrýval. Obešel jsem jej kolem dokola, pokusil jsem se tu a onde nahlédnout dovnitř škvírou v okenicích a pocítil jsem dětinské uspokojení, když jsem si sáhl na kliku a lehce ji stiskl. Kdyby byly dveře povolily, vstoupil bych? Byl bych pronikl do toho šera a ticha? Má odvaha naštěstí nebyla podrobena zkoušce. Dveře byly obdivuhodně důkladné a nedokázal jsem jimi ani zatřást. Nakonec jsem se vydal pryč, ale mnohokrát jsem se ohlédl. Šel jsem svou cestou a po procházce delší, než po jaké jsem toužil, jsem dospěl k silnici. Kousek za místem, kde ústila zmíněná dlouhá stezka, stálo pohodlné, úpravné stavení, pravý vzor domu, v němž v žádném smyslu nestraší, jenž nemá žádná zlověstná tajemství a nezná nic než rozkvět a blahobyť. Do šera svítil čistým bílým nátěrem a veranda obrostlá révou byla na zimu obalena slámou. Ode dveří se právě pohnula stará koleska tažená jedním koněm a obsazená dvěma odjíždějícími návštěvníky a za okny bez záclon jsem viděl lampou osvětlený pokoj a stůl s časnou svačinou, narychlo připravenou pro hosty. Paní domu vyšla přátele doprovodit k brance a teď tam stála, zatímco vrzavý vůz odjížděl, napůl aby se ještě podívala za nimi, napůl aby věnovala tázavý pohled mně, jak jsem v soumraku procházel kolem. Byla to pohledná, bystrá mladá žena s pronikavým tmavým okem, a já se opovážil zůstat stát a oslovit ji.

„Ten dům tam na té boční cestě,“ vyhrkl jsem, „asi míli od tud – vlastně je tam jen ten jeden –, mohla byste mi povědět, komu patří?“

Chvilíčku na mě zírala, a jak mi připadalo, trochu zrudla. „Lidi od nás tamtudy nikdy nechodí,“ opáčila stručně.

„Ale je to přece zkratka do Medfordu,“ namítl jsem.

Pohodila hlavou. „Třeba by byla až moc dlouhá. Prostě tamtudy nechodíme.“

To bylo zajímavé. Spořivá yankeeská domácnost musí mít dobrý důvod, aby takhle pohrdala úsporou času. „Ale ten dům znáte, ne?“ pokračoval jsem.

„Viděla jsem ho.“

„A komu patří?“

Krátce se zasmála a odvrátila pohled, jako by si uvědomovala, že cizímu by její slova mohla zavánět venkovskou pověřčivostí. „Hádám, že patří těm, co jsou vevnitř.“

„Ale je vevnitř někdo? Dům je přece úplně zavřený.“

„To je jedno. Oni nikdy nechodí ven a nikdo nikdy nechodí dovnitř.“ Pak se obrátila k odchodu.

Uctivě jsem jí položil ruku na paži. „Nechcete tím říct, že v tom domě straší?“

Odtáhla se, zrudla, položila si prst na ústa a pospíšila do domu. Vzápětí okna zastřely závěsy.

Několik dní jsem si opakovaně vzpomínal na to malé dobrodružství, ale uspokojovalo mě, že si je nechávám pro sebe. Pokud v domě nestrašilo, bylo zbytečné odhalovat své fantastické nápady, a pokud ano, bylo příjemné pít z poháru hrůzy bez přispění. Rozhodl jsem se samozřejmě, že se tamtudy zase vydám, a týden nato, poslední den roku, jsem kráčel stejnou cestou. Blížil jsem se k domu z opačné strany. Octl jsem se před ním ve stejnou hodinu jako minule. Světlo sláblo, šedivé mraky visely nízko, vítr se skučivě hnal po holé, ztvrdlé půdě a vytvářel drobné víry mrazem zčernalého listí. Dům tam stál zasmušilý a zdálo se, jako by k sobě stahoval zimní soumrak a nevyzpytatelně se do něj halil. Vlastně jsem nevěděl, proč jsem tam přišel, ale měl jsem neurčitý pocit, že kdyby tentokrát klika povolila a dveře se otevřely, sebral bych odvahu a nechal je za sebou zapadnout. Kdo byli oni tajemní nájemníci, o nichž se ta

dobrá žena za rohem zmínila? Co se tam dělo nebo co se tam ozývalo – co se vyprávělo? Dveře byly stejně neoblomné jako minule a mé opovážlivé osahávání kliky nezpůsobilo, že by se někde nahoře otevřelo okno a vyhlédla cizí bledá tvář. Dokonce jsem si troufl zvednout rezavé klepadlo a půltucetkrát zabouchat. Znělo to však dutě, mrtvě a nevzbudilo to žádnou ozvěnu. Otrnulo mi a nevím, co bych byl ještě udělal, kdybych v dálce na silnici (té, po níž jsem přišel) nespatriil přicházet osamělou postavu. Nechtěl jsem, aby mě někdo viděl okounět u toho neblahého domu, a tak jsem se uchýlil do hustého stínu nedalekého borového hájku, odkud jsem mohl vyhlížet a sám zůstat neviděn. Příchozí se brzy přiblížil a postřehl jsem, že míří přímo k domu. Byl to drobný stařík. Jeho nejnápadnějším rysem byl široký plášť vojenského střihu. Opíral se o hůl a kráčel pomalu, bolestně a kulhavě, ale nesmírně odhodlaně. Odbočil ze silnice, vydal se po sotva patrné stopě kol a pár kroků před domem se zastavil. Upřeně a pátravě vzhlédl, jako by počítal okna nebo si všímal nějakých povědomých rysů. Pak smekl a pomalu, slavnostně se sehnul, jako by se klaněl. Když tam tak stál bez klobouku, mohl jsem si ho dobře prohlédnout. Jak jsem již řekl, byl to drobný stařec, ale nebylo snadné určit, zda patřil na náš, nebo na onen svět. Jeho hlava mi neurčitě připomínala portréty Andrewa Jacksona. Tvrdé, prošedivělé vlasy měl ostříhané na ježka, tvář hubenou, bledou, hladce oholenou a pod hustým obočím, jež zůstalo naprosto černé, jiskrné oči. Tvář stejně jako plášť vypadala, že patří starému vojákovi; budil dojem penzionovaného nižšího důstojníka, ale i na někoho takového působil až výstředně a groteskně. Když dokončil pozdrav, pokročil ke dveřím, zalovil v záhybech pláště, který mu vpředu visel mnohem níž než vzadu, a vytáhl klíč. Pomalu a pečlivě jej zasunul do zámku a pak jím zřejmě otočil. Dveře se však hned neotevřely; nejprve sklonil hlavu, nastavil ucho a zaposlouchal se, potom se rozhlédl sem a tam po silnici. Zřejmě uspokojen

či uklidněn se opřel stařeckým ramenem o výplň dveří a zatlačil. Dveře povolily – a otevřely se do čiré tmy. Na prahu se opět zastavil, znovu smekl a poklonil se. Pak vstoupil a pečlivě za sebou zavřel.

Kdo to propána byl a co tu dělal? Vypadal jako postava z nějaké Hoffmannovy povídky. Byla to vidina, nebo skutečnost – obyvatel domu, nebo důvěrně známý, přátelský návštěvník? Ať to bylo tak či onak, co znamenaly ty tajuplné poklony a jak se chtěl vyznat ve tmě uvnitř? Vynořil jsem se z úkrytu a bedlivě pozoroval okna. V každém se postupně ve škvíře mezi okenicemi zjevil paprsek světla. Očividně rozsvěcel; chce tam snad uspořádat hostinu duchů? Šízala mě zvědavost, ale nevěděl jsem, jak ji ukojit. Napadlo mě rázně zaklepat na dveře; zavrhl jsem to jako nezdvořilost, a také bych tím mohl zrušit kouzlo, pokud tam nějaké bylo. Obcházel jsem dům a nenásilně jsem se pokoušel otevřít některé okno v přízemí. První odolalo, ale vzápětí jsem měl větší štěstí s druhým. Bylo to samozřejmě riskantní – riskoval jsem, že budu spatřen zevnitř nebo (což bylo horší) že sám spatřím něco, co mě bude mrzet. Ale zvědavost, jak říkám, se proměnila v inspiraci a riziko bylo velmi příjemné. Mezerou mezi okenicemi jsem nahlédl do osvětlené místnosti. Byla osvětlena dvěma svíčkami ve starých mosazných svícnech postavených na krbové římse. Očividně to byl parádní pokoj a zůstal v něm všechen nábytek. Byl starosvětský; zařízení tvořily žíněmi vycpávané židle a pohovky, malé mahagonové stolky a na stěnách pověšené vyšívané obrázky. Přestože byl pokoj zařízený, působil podivně neobývaně; stoly a židle stály jaksi strnule a nebylo vidět žádné drobné domácí předměty. Všechno jsem nespatriil a mohl jsem jen hádat, že po mé pravici jsou velké křídlové dveře. Byly zjevně otevřené a dovnitř jimi padalo světlo ze sousední místnosti. Chvilí jsem čekal, ale pokoj zůstával prázdný. Nakonec jsem si uvědomil, že na stěnu proti shrnovacím dveřím padá velký stín – očivid-

ně stín postavy v sousední místnosti. Byl vysoký a groteskní a zdálo se, že představuje naprosto nehybně sedící osobu z profilu. Měl jsem dojem, že poznávám ježaté vlasy a trčící nos svého staříka. Seděl podivně ztuhle; zdálo se, že na něco upřeně pohlíží. Dlouho jsem na ten stín hleděl, ale ani se nepohnul. Avšak nakonec, právě když mi docházela trpělivost, se pomalu hnul, zvedl se ke stropu a rozmazal se. Nevím, co bych byl uviděl vzápětí, ale z nějakého neovladatelného popudu jsem okenici dovrhel. Z ohleduplnosti? Z bázně? Vlastně nevím. Přesto jsem zůstal u domu v naději, že se můj přítel zase ukáže. Nezklamal mě; nakonec se vynořil a stejně obřadně se rozloučil. (Předtím jsem zaznamenal, že světla ve škvírách okenic jedno po druhém zmizela.) Předě dveřmi se otočil, sňal klobouk a uctivě se poklonil. Když se zase obrátil, měl jsem sto chutí ho oslovit, ale nechal jsem ho odejít neušeně. To snad opravdu byla ryzí slušnost – ačkoli můžete namítnout, že trochu opožděná. Soudil jsem, že by měl právo se pohoršit nad mou zvědavostí, ale zároveň mi má zvědavost připadala zcela oprávněná (když tu přece šlo o duchy). Díval jsem se za ním, jak tiše kulhal ze svahu a pak po opuštěné silničce. Poté jsem se zamyšleně odebral opačným směrem. Byl jsem v pokušení ho zpovzdálí sledovat, abych viděl, co se s ním bude dít, ale i to mi připadalo neslušné, a navíc, přiznávám, se mi s mým objevem chtělo, abych tak řekl, trochu koketovat – rozhrnovat okvětní plátky jeden po druhém.

Čas od času jsem si k té květině zase přivoněl, protože její neobvyklá vůně mě okouzlovala. Opět jsem procházel kolem domu za křižovatkou, ale nikdy jsem nepotkal starce v plášti ani jiného pocestného. Zdálo se, jako by dům pozorovatele držel v odstupu, a dával jsem si pozor, abych o něm nevykládal; říkal jsem si, že jeden pátrač se do té záhady vetřít může, ale pro dva tam místo není. Býval bych vděčný za každé náhodné vysvětlení, ačkoli jsem neměl ponětí, odkud by mohlo přijít.

Doufal jsem, že starce v plášti potkám někde jinde, ale jak ubíhaly dny a on se neobjevoval, přestal jsem to očekávat. Přesto jsem soudil, že asi bydlí někde v okolí, když pouť k prázdnému domu podnikl pěšky. Kdyby to měl daleko, určitě by přijel nějakou starou krytou bryčkou se žlutými koly – vozidlem stejně věkovitým a groteskním, jako byl sám. Jednoho dne jsem se šel projít na hřbitov Mount Auburn – tehdy teprve zárodečný a obdařený bukolickým kouzlem, které už nyní nadobro ztratil. Rostlo tam víc javorů a bříz než vrb a cypřišů a spáči tam měli spoustu místa. Nebylo to město mrtvých, přinejlepším tak vesnice, a přemítavý chodec se tam mohl toulat, aniž by se mu příliš naléhavě připomínala grotesknost našich nároků na posmrtné ohledy. Šel jsem tam okusit první známky jara – byl to jeden z oněch vlídných dnů ke konci zimy, kdy spící půda jako by poprvé nabírala dlouhý dech rušící zakletí spánku. Slunce bylo zastřené závojem, a přece teplé, a i v těch nejskrytějších zákoutích tála jinovatka. Už půl hodiny jsem se procházel po točitých hřbitovních pěšinkách, když jsem si náhle na lavičce u živého plotu, obráceného na jih, všiml známé postavy. Říkám známé, protože ve vzpomínkách a v představách jsem ji často vídal, ve skutečnosti však jen jedinkrát. Byl ke mně obrácen zády, ale měl na sobě svůj nezaměnitelný objemný plášť. Tady byl konečně můj spolunávštěvník strašidelného domu a tady byla má příležitost, budu-li ho chtít oslovit! Udělal jsem kolečko a zamířil k němu zepředu. Spatřil mě na konci aleje a zůstal sedět bez hnutí, s rukama na držadle hole, a pozoroval zpod černého obočí, jak se blížím. Zpovzdálí se to černé obočí zdálo hrozné; nic jiného jsem v jeho tváři neviděl. Ale při bližším pohledu jsem se uklidnil, protože jsem ihned pocítil, že prostě nikdo nemůže být doopravdy tak fantasticky bojovný, jak vypadal tento nebohý starý pán. Jeho tvář byla jakousi karikaturou vojácké urputnosti. Zastavil jsem se před ním a uctivě poprosil o dovolení sednout si k němu na lavičku. Vyhověl mi

mlčenlivým gestem plným důstojnosti a já se vedle něho uvelebil. Odtud jsem ho mohl skrytě pozorovat. V dopoledním slunci byl stejně podivný jako za podezřelého soumraku. Rysy obličeje byly tak strnulé, jako by je vytesal ze špalku nemotorný řezbář. Oči planuly, nos byl obrovský, ústa nesmlouvavá. Když se však ke mně po chvilce pomalu otočil a upřeně se na mne podíval, uvědomil jsem si, že přes tuto hrozivou masku je to velmi mírný starý pán. Určitě by se byl rád i usmál, ale obličejové svaly měl očividně příliš ztuhlé – prostě se jednou provždy uskládaly jinak. Napadlo mě, jestli není pomatený, ale tu myšlenku jsem zavrhl; utkvělá jiskřivost jeho pohledu nepatřila šilenci. To, co jeho tvář ve skutečnosti vyjadřovala, byl hluboký a prostý smutek; srdce měl možná zlomené, ale mozek zůstal nepoškozený. Šaty nosil ošumělé, ale upravené a starý modrý plášť měl za sebou půl století kartáčování.

Spěšně jsem prohodil něco o mimořádně vlahém dni a on mi odpověděl jemným, melodickým hlasem, který mě z tak bojechtivých rtů až zarazil.

„Tohle je moc příjemné místočko,“ dodal vzápětí.

„Rád chodím po hřbitovech,“ navázal jsem záměrně; lichotil jsem si, že nadhozené téma by mohlo k něčemu vést.

Povzbudilo mě, že se otočil a upřel na mě temně žhnoucí oči. Pak pravil s hlubokou vážností: „Chodíte, ano. Jen se hodně pohybujte. Jednoho dne se budete muset na hřbitově uložit a ani se nehnout.“

„To máte pravdu. Ale víte, jsou lidé, kteří prý chodí na procházku i potom.“

Dosud se na mne díval, ale nyní odvrátil pohled.

„Nerozumíte mi?“ zeptal jsem se jemně.

Dál hleděl přímo před sebe.

„Někteří lidé, víte, chodí i po smrti,“ pokračoval jsem.

Konečně se otočil a pohlédl na mne ještě vážněji. „Tomu nevěříte,“ opáčil prostě.

„Jak víte, že ne?“

„Protože jste mladý a pošetilý.“ Neřekl to trpce, spíš laskavě, ale tónem starce, kterému všechno připadá lehké ve srovnání s vlastní tíživou zkušeností.

„Mladý rozhodně jsem,“ přisvědčil jsem, „ale pošetilý snad ani ne. Ale řekněme, že na duchy nevěřím – většina lidí by byla na mé straně.“

„Většina lidí jsou hlupáci!“ vyrazil stařec.

Nechal jsem to být a rozhovořil se o jiných věcech. Můj společník vypadal ostražitě, vrhal na mě vyzývavé pohledy a odpovídal mi jen krátce; přesto jsem měl dojem, že je mu naše setkání příjemné, a že je to pro něho dokonce společenská událost. Byl očividně osamělý a málokdy si měl s kým popovídat. Zažil nějaké strasti a ty ho vzdálily světu a uzavřely ho do sebe; společenská struna v jeho zestárlé duši však nebyla úplně stržená a byl jsem si jistý, že s radostí shledává, že se ještě dokáže slaboučce rozeznít. Nakonec se začal ptát sám; zajímal se, jestli jsem student.

„Jsem student bohosloví,“ odvětil jsem.

„Bohosloví?“

„Teologie, studuji na kněze.“

Tu se na mě zadíval zvlášť pronikavě – a pak zase pohled odvrátil. „Tak to byste měl znát jisté věci,“ řekl nakonec.

„Mám velkou touhu poznávat,“ odpověděl jsem. „Co máte na mysli?“

Zase se na mě zadíval, ale na otázku neodpověděl.

„Líbíte se mi,“ prohlásil. „Vypadáte jako střízlivý mládenec.“

„Střízlivý rozhodně jsem!“ zvolal jsem – čímž jsem se od své střízlivosti na okamžik odchýlil.

„Myslím, že uvažujete nestranně,“ pokračoval.

„Tak už vám nepřipadám pošetilý?“

„Trvám na tom, co jsem řekl o lidech, kteří popírají, že odešlí duchové mají moc se vracet. Jsou hlupáci!“ A prudce udeřil holí o zem.

Zaváhal jsem a pak vyhrkl: „Vy jste ducha viděl!“

Vůbec ho to nezazrazilo.

„Máte pravdu, pane!“ odpověděl s velkou důstojností. „U mě nejde o chladnou teorii – nemusel jsem strkat nos do starých kní-
žek, abych se dověděl, čemu věřit. Já to vím! Na vlastní oči jsem
viděl odešlého ducha. Stál přede mnou stejně blízko jako vy!“
A jeho oči při těch slovech vypadaly, jako by opravdu spočinuly na
podivných věcech.

Neubránil jsem se. Zapůsobilo to na mě – byl jsem zasažen
touhou věřit.

„A bylo to hodně strašné?“ zeptal jsem se.

„Jsem starý voják – já se nebojím!“

„Kdy to bylo? Kde to bylo?“

Pohlédl na mě nedůvěřivě a já si uvědomil, že na něj příliš
spěchám.

„Promiňte, že nezajdu do podrobností,“ pravil. „Nesmím mlu-
vit otevřeněji. Pověděl jsem vám tolik, protože nesnáším, když se
o tomto námětu mluví lehkovážně. Propříště si pamatujte, že jste
viděl velmi poctivého starého člověka, který vám sdělil – na svou
čest –, že viděl ducha!“ A vstal, jako by měl pocit, že řekl dost.
Zdrženlivost, plachost, hrdost, strach z posměchu, možná i vzpo-
mínka na dřívější setkání s jízlivostí – to vše stálo na jedné straně;
tušil jsem však, že na straně druhé mu jazyk rozvazuje stařecká
tlachavost, pocit osamělosti a potřeba porozumění – a snad také
přátelská laskavost, kterou vůči mně projevil. Zjevně by nebylo
moudré na něj naléhat, ale doufal jsem, že ho zase uvidím.

„Abych svým slovům dodal větší váhu,“ řekl pak, „dovolte,
abych se představil. Kapitán Diamond, pane. Sloužil jsem v ar-
mádě.“

„Doufám, že budu mít to potěšení a zase se s vámi setkám,“
ujistil jsem ho.

„Také budu rád, pane!“ Významně zamáchal holí – samozřej-
mě s ryze přátelskými úmysly – a ztuhla odpochoval.